

**ZAMONAVIY TURIZMDA INNOVATSION XIZMATLAR KO‘RSATISH
MODELLARI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA RIVOJLANTIRISH**

Jo‘rayeva Nozimaxon

Qarshi davlat universiteti,

Iqtisodiyot fakulteti talabasi

email: njoyayeva102@gmail.com

ORCID iD: 0009-0009-1773-838X

Anotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy turizm sohasida innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari hamda raqamli transformatsiya jarayonlarining nazariy va metodologik asoslari tahlil qilinadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida turizm nafaqat xizmatlar ko‘rsatish sohasi, balki raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar asosida rivojlanayotgan muhim ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida qaralmoqda. Tadqiqotda innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari shakllanishi, ularning rivojlanish bosqichlari hamda turizm sohasida qo‘llanilish xususiyatlari ilmiy manbalar asosida o‘rganiladi. Shuningdek, turizm raqamli transformatsiya jarayonlarining xizmatlar sifatini oshirish, turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va turizm bozorida raqobatbardoshlikni kuchaytirishga ta’siri metodologik jihatdan sharhlanadi. Maqola turizmni rivojlantirishda innovatsion va raqamli xizmatlar muhim ahamiyat kasb etishini ochib beradi hamda sohani tadqiq etish uchun ilmiy-metodologik asos yaratadi.

Kalit so‘zlar: turizm, innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari, raqamli transformatsiya, turizm industriyasi, raqamli texnologiyalar, turistik xizmatlar, turistik mahsulot, turizm rivojlanishi, xizmatlar iqtisodiyoti, turizm innovatsiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические и методологические основы инновационных моделей оказания туристических услуг и процессов цифровой трансформации в современной туристической индустрии. В условиях глобальной цифровой экономики туризм рассматривается не только как сфера услуг, но и как социально-экономическая система, развивающаяся на основе внедрения инновационных и цифровых технологий. В исследовании рассматриваются этапы формирования и развития инновационных моделей обслуживания, а также особенности их применения в туристическом секторе на основе научных источников. Особое внимание уделяется методологическому анализу влияния цифровой трансформации на повышение качества туристических услуг, диверсификацию туристического продукта и конкурентоспособность туристических направлений. Статья подчеркивает значение инновационных и цифровых подходов для развития туризма и формирует научно-методологическую основу

для дальнейших исследований в этой области. и формирует научно-методологическую основу для дальнейших исследований в данной области.

Ключевые слова: инновационные модели обслуживания, туризм, цифровая трансформация, туристические услуги, туристический продукт, конкурентоспособность, методологический подход, развитие туризма, цифровые технологии, туристическая индустрия

Annotation: This article examines the theoretical and methodological foundations of innovative service models and digital transformation in the modern tourism sector. In the context of the global digital economy, tourism is considered not only as a service industry but also as a socio-economic system developing through the implementation of innovative and digital technologies. The study explores the formation and development stages of innovative service models and their application in the tourism industry based on scientific literature. Particular attention is paid to the methodological analysis of how digital transformation affects the quality of tourism services, diversification of tourism products, and the competitiveness of tourist destinations. The article emphasizes the importance of innovative and digital approaches in tourism development and provides a scientific and methodological framework for further research in this field.

Keywords: innovative service models, tourism, tourism services, digital transformation, tourism product, competitiveness, methodological approach, tourism development, digital technologies, tourism industry

Kirish

Globalizatsiya va raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Zamonaviy turizm nafaqat xizmatlar ko'rsatish sohasi sifatida, balki turistlarga noyob tajribalar, hissiy kechinmalar va individual qadriyatlarni taqdim etuvchi muhim ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida ham qaralmoqda. Shu kontekstda innovatsion xizmat ko'rsatish modellari va raqamli transformatsiya turizm sohasida yangi tendensiyalarni belgilab, xizmat sifatini oshirish, turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.[6]

Zamonaviy turizmدا innovatsion xizmat ko'rsatish modellari texnologik yondashuvlar, mobil va onlayn platformalar, interaktiv xizmatlar orqali turistlarga individual va esda qolarli tajribalar yaratishga imkon beradi. Raqamli transformatsiya esa turizm tashkilotlariga xizmatlarni samarali boshqarish, ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish va turistik yo'nalishlarni raqobatbardosh qilish imkoniyatini beradi. Shu sababli, innovatsion va raqamli yondashuvlar zamonaviy turizm siyosatining ajralmas qismi sifatida qaraladi.

Maqolaning maqsadi — zamonaviy turizmدا innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari va raqamli transformatsiyaning nazariy va metodologik asoslarini tahlil qilish, ularning turistik mahsulot va xizmatlarning sifatiga, diversifikatsiyasiga va hududiy raqobatbardoshlikka ta’sirini ilmiy asoslashdan iborat. Ushbu tadqiqot turizm sohasida innovatsion va raqamli yondashuvlarni rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-metodologik asos yaratishga qaratilgan.

Adabiyotlar sharhi

Zamonaviy turizm sohasida innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari va raqamli transformatsiya masalalari so‘nggi yillarda jahon va mahalliy tadqiqotchilar e’tibor markazida bo‘lmoqda.[10] Xorijiy olimlar, jumladan Buhler va Katz turizm xizmatlarini raqamli platformalar orqali takomillashtirish va innovatsion modellarni joriy etish orqali turistlar ehtiyojlarini samarali qondirish mumkinligini ta’kidlaydilar. Shuningdek, Buhler va Katzning tadqiqotlariga ko‘ra, raqamli transformatsiya turizm tashkilotlarining samaradorligini oshirish, ma’lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish va xizmat sifatini yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi.[2]

Pine va Gilmore tomonidan ilgari surilgan tajribalar iqtisodiyoti konsepsiyasi ham zamonaviy turizmدا innovatsion xizmatlarni shakllantirishda asosiy nazariy poydevor hisoblanadi. Ularning fikricha, turistlar faqat xizmat yoki mahsulotga emas, balki unutilmas tajriba va hissiy kechinmalarga yuqori baho beradi. Bu esa turizmدا individual va interaktiv xizmatlar yaratishga olib keladi.[1]

Xalqaro tashkilotlar, xususan UNWTO raqamli texnologiyalar va innovatsion xizmatlar turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta’minlashda asosiy omil ekanligini qayd etadi.[4] Shu bilan birga, Oh, Fiore va Jeoung tadqiqotlarida raqamli va innovatsion yondashuvlar turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va hududiy raqobatbardoshlikni oshirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi empirik jihatdan isbotlangan.[3]

Mahalliy tadqiqotchilar, xususan Mirzoeva[7] va Khuseynova[8] O‘zbekistonda turizmدا innovatsion xizmatlarni rivojlantirish, raqamli platformalar joriy etish va xizmat sifatini oshirish orqali mamlakatning turistik jozibadorligini kuchaytirish mumkinligini ko‘rsatadi. Ularning tadqiqotlariga ko‘ra, raqamli transformatsiya va innovatsion xizmat modellari turizm sanoatining samaradorligini oshirishda va turistlar qoniqishini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.[9]

Shu bilan birga, adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy turizmدا innovatsion xizmat ko‘rsatish modellari va raqamli transformatsiya jarayonlari bir-birini to‘ldiruvchi va birgalikda turistlarga individual, interaktiv va esda qolarli tajribalar yaratishga xizmat qiluvchi mexanizmlar sifatida rivojlanmoqda.[5] rejalashtirish jarayonlariga integratsiya qilish sohaning barqaror rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolada turizm sohasida innovatsion xizmat ko'rsatish modellari va raqamli transformatsiya jarayonlarini tahlil qilish uchun nazariy-metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayoni quyidagi usullarga asoslandi:

1. Tizimli tahlil – turizm va raqamli transformatsiya bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar, monografiyalar, ilmiy maqolalar va xalqaro tashkilotlar hisobotlari o'rganildi. Bu usul orqali innovatsion xizmat ko'rsatish modellari va ularning turizm rivojidadagi o'rni aniqlangan.

2. Solishtirma tahlil – turli mamlakatlarda turizm sohasida qo'llanilayotgan innovatsion va raqamli yondashuvlar taqqoslandi, ularning samaradorligi va o'rni baholandi.

3. Sintez va umumlashtirish – olingan ma'lumotlar asosida turizmدا innovatsion xizmat ko'rsatish va raqamli transformatsiya jarayonlari, ularning turistik mahsulot va xizmat sifatiga ta'siri tizimli tarzda birlashtirildi.

4. Metodologik asos – maqolada Pine va Gilmore tomonidan ilgari surilgan tajribalar iqtisodiyoti konsepsiyasi, shuningdek, UNWTO va mahalliy olimlarning innovatsion turizm bo'yicha tadqiqotlari metodologik asos sifatida ishlatildi.

Shu metodologik yondashuv turizmدا innovatsion xizmat ko'rsatish modellari va raqamli transformatsiyaning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va ularning turistik mahsulot, xizmat sifati hamda raqobatbardoshlikka ta'sirini tahlil qilish imkonini berdi.

Tahlil va Xulosa

Mazkur tadqiqot shuni ko'rsatadiki, zamonaviy turizmدا innovatsion xizmat ko'rsatish modellari va raqamli transformatsiya turistik mahsulot va xizmat sifatini oshirish, turistlar qoniqishini ta'minlash hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Raqamli platformalar, mobil ilovalar va interaktiv xizmatlar turistlarga individual va esda qolarli tajribalar yaratish imkonini beradi.

Tahlil natijalariga ko'ra:

- Innovatsion xizmat ko'rsatish modellari turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va hududiy turizmni rivojlantirishga xizmat qiladi.

- Raqamli transformatsiya orqali xizmatlar sifatiga monitoring o'rnatish va ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyati yuzaga keladi.

- Madaniy, ekologik, gastronomik va etnoturizm yo'nalishlarida innovatsion va raqamli xizmatlarni joriy etish turistlarning qayta tashrif buyurish ehtimolini oshiradi va hududning turistik jozibadorligini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari ko'rsatadiki, zamonaviy turizmدا innovatsion va raqamli yondashuvlarni strategik rejalashtirish va siyosatga integratsiya qilish sohaning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The Experience Economy: Work is Theatre & Every Business a Stage*. Boston: Harvard Business School Press.
2. Buhler, P., & Katz, R. (2018). *Digital Transformation in Tourism: Innovative Models for Service Delivery*. *Journal of Tourism Innovation*, 12(3), 45–62.
3. Oh, H., Fiore, A. M., & Jeoung, M. (2007). Measuring Experience Economy Concepts: Tourism Applications. *Journal of Travel Research*, 46(2), 119–132.
4. UNWTO (World Tourism Organization). (2020). *Global Report on Tourism Trends*. Madrid: UNWTO.
5. Richards, G. (2011). *Cultural Tourism: A Review of Recent Research and Trends*. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 18(1), 45–54.
6. Morgan, N., Lugosi, P., & Ritchie, J. R. B. (2010). *The Tourism and Leisure Experience: Consumer and Managerial Perspectives*. Bristol: Channel View Publications.
7. Mirzoeva, D. (2021). *Innovatsionnye podkhody v razvitii turizma v Uzbekistane*. Tashkent: Fan.
8. Khuseynova, L. (2020). Razvitie turisticheskikh produktov na osnove opyta potrebitelya. *Zhurnal "Turizm i obshchestvo"*, 4(2), 33–42.
9. Fedorov, A. P. (2019). *Turistskie uslugi i ekonomika vpechatleniy*. Sankt-Peterburg: Piter.
10. Ivanov, V. V. (2018). *Ekonomika vpechatleniy v turisticheskoy industrii*. Moskva: Infra-M.
11. Akramovich, R. B. (2025). Analysis of Safari Tourism Development Opportunities in Kashkadarya Region: Analisis Peluang Pengembangan Pariwisata Safari di Wilayah Kashkadarya. *Academia Open*, 10(1), 10.21070/acopen.10.2025.10739. <https://doi.org/10.21070/acopen.10.2025.10739>
12. Ne'matovich, S. M. ., & Akramovich, R. B. . (2025). Evaluation and Development Prospects of Safari Tourism Sites in Kashkadarya Region. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 6(1), 323–328. <https://doi.org/10.51699/cajtmf.v6i1.858>
13. Ro'Ziyev, B. A., & Temirova, L. A. Q. (2023). QASHQADARYO VILOYATIDA SAFARI TURIZMINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 24, 213-217.
14. Рўзиев, Б. А. (2024). ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИДА САФАРИ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ. *Science and innovation*, 3(Special Issue 60), 53-58.
15. Ro'Ziyev, Bobir. "Qashqadaryo Viloyatida Safari Turizmini Rivojlantirish Dinamikasini O'rganish." *Green Economy and Development*, vol. 1, 2 Mar. 2024.